

JAN ŘÍHA:
ČESKÉ OVOCE

Dr. Ing. KAREL KAMENICKÝ:

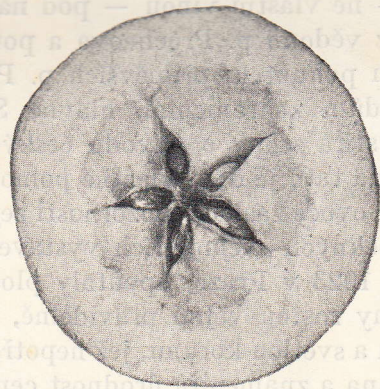
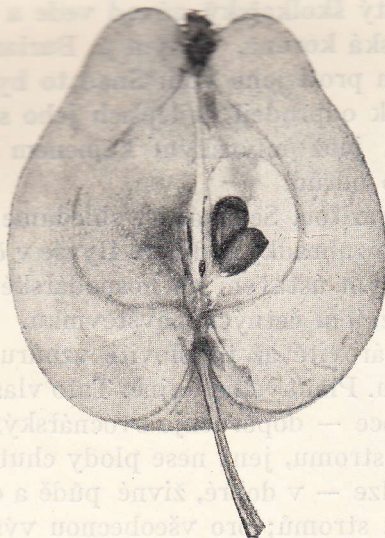
D) JABLKA II.

Čís. 68.

ČESKÁ POCHOUTKA.

DÉLICES DE BOHÊME.
LECKERBISSEN AUS BÖHMEN.

LETOROST.

VĚTEV KVĚTONOSNÁ.

ČESKÁ POCHOUTKA.

Původ a všeobecné poznámky. Neveliké toto jablíčko utkví dobře v paměti každému, kdo je pozorněji prohlédl, ba jen jedenkrát spatřil. Náleží k oněm semenáčům Procheovým, které zaslouží plné pozornosti. R. 1872 zúrodnil p. Proche blizny několika květů Ušlechtilého červeného pylem Omanového; oplozených semeníků vyvinuly se dva plody, z nichž jádra vyseta na jaře 1873. Stromky přinesly r. 1890 prvé plody, avšak zcela podřadné jakosti až na jeden stromek, jenž zachován; ostatní přešlechtěny. R. 1892 stromek opět hojně plodil, načež jej p. Proche pokřtil jménem „Česká pochoutka“ a připojil francouzský název „Délices de Bohême“. Jablko toto získalo si i závistnou pozornost p. Buriana, ředitele hospodářské školy v Novém Bydžově, jež p. Říha — jistě, že právem — podezřívá ze zcizení některých výsledků práce Procheovy, již jako práci „laickou“ na druhé straně podceňoval způsobem inteligenta nehodným. A tak se stalo, že dodnes jistý školkařský závod vede a šíří tuto odrůdu — ne vlastní vinou — pod názvem Česká koruna, daným p. Burianem svévolně, bez vědomí p. Procheova a ponechaným proti jeho vůli. Snad to byla jedna z hlavních pohnutek, příměvších p. Procheho k odprodeji nejlepších jeho semenáčů velkozávodům zahraničním, hlavně Späthovu, jenž mlýnským kamenem reklamy postupně stírá stopy o původu českých těchto odrůd.

Odrůda tato je dnes vlastně pomologickou raritou. Se stromky shledáme se velmi vzácně, ač ovoce zaslouží pozornosti zejména pro zahrádky rodinné. Byvše v čelnějším počtu a pěkných exemplářích vystaveny trojským ústavem na hospodářské výstavě v květnu 1923 v Praze, upoutaly plody tyto zájem četných návštěvníků.

Stromy rostou velmi pravidelně, úzce pohárovitě až topolovitě vzhůru, tvoříce vztyčenou a světlou korunu, jež nepotřebuje řezu. Plodí velmi hojně. Tato vlastnost — úzká koruna a znamenitá úrodnost cenného ovoce — doporučuje ovocnářským labužníkům, aby věnovali skromné místo v zahradě stromu, jenž nese plody chuti zvláště delikátní. Kde je porozumění pro jemné ovoce, lze — v dobré, živné půdě a chráněné poloze — vysaditi ve střeženém sadu i několik stromů; pro všeobecnou výsadbu se však nemůže zatím doporučiti. Ve školkách, šlechtěna na pláňeti, tvoří pěkné, přímé,

ČESKÁ POCHOUTKA.

DÉLICES DE BOHÊME. — LECKERBISSEN AUS BÖHMEN.

dosti silné stromky. Na jančatech rovněž je vzrůst přiměřený, odpovídající podnoži; úměrné rozvětvení poukazuje na vhodnost pro volně rostoucí krsky. Příliš mladé šlechtěnce na duzenech nelze zatím posouditi.

Letorosty bývají ke konci mírně zesíleny, mají barvu tmavě čokoládově hnědou, místy zastřenou stříbrným závojem. Nenápadné průduchové tečky jsou velmi řídké a nepravidelně roztroušeny.

Oka na spodu letorostů protáhla ke konci větévek se zkracují a jsou potom téměř okrouhlá, dobře vyvinutá, šedě plstnatá; nasedají na patkách dlouhých, ale nízkých, jen mírně žebérkatých.

Pupeny květní jsou drobnější, přišpičatělé, temně šupinaté a jen dílem plstnaté. (Viz obraz.)

Listy mají řapíky na spodu červené se širšími, vroubkovanými palisty; měkce kožovitá, svěže zelená čepel mírně se leskne. Tvar čepele přechází od široce do protáhle eliptického, zejména u listů příplodních, jež dosahují často délky až 100 mm; největší šířka dosahuje i 85 mm. Okraj listů bývá dvojmo, dosti ostře, někdy i hlouběji pilovitý.

Květ. Z růžových, bělavě zelenavých poupat rozvíjejí květy s kalichy značně dlouze cípatými, v rovině odstávajícími. Koruna měří 44—48 mm v průměru, jsouc ploše rozložená. Plátky korunní, zelenavě bílé, tvaru velmi nestálého, bývají eliptické i protáhle vejčité a vlnitě zprohýbané. K nehtu se obyčejně poněnáhu zúžují. V rozvitém květu se nedotýkají.

Tyčinky — normálně je jich dvacet — setrvávají sevřeny dlouho v úzkou kytíčku; nejdelší z nich dosahují v úplné dospělosti úrovní blizen. (Viz obraz.)

Plody. Přiložený barevný obraz znázorňuje plody, zaslané závodem Maškovým z Turnova. Tvar, běžná velikost i barva jsou dobře vystiženy. Baňaté plody, ke kališku náhle se zúžující, měřívají na šíř 48—55 i 65 mm, u kalicha méně než polovinu; výška nepřesahuje zpravidla ani u největších plodů 65 mm. Malým rozměrům odpovídá i malá váha, kolísající kol 50—60 g.

Tvar plodu dobře vysvitá i z podélného průřezu. Z baňaté stopečné poloviny sbíhá se malvice rychle a více méně prohnutě ke kalichu, kde končí mírně šikmo zkosenou špičkou. Kalich malý, sevřený, má ušty úzké a stísněné, vně krátce zeleně plstnaté se zaschlými špičkami nazad zahnutými. Tkví v neveliké, dosti hluboké jamce, vroubené drobnými, zpravidla ale význačnými žeběrky, která se ztrácejí hned pod úrovní jamky kališní, přecházejíce v zcela plochá žebra často jen hmatem znatelná a nepatrně hranaticí oblost plodu. Hoření, kališní partie plodu připomíná skutečně jakousi korunku, zejména jsou-li rýžky mezi jednotlivými obkališními žeběrky hlubší a ostřeji vříznuty.

Stopka bývá stejnoměrně přes 2 cm dlouhá, načervenalá, nikoli silná, polodřevnatá, lehce ochmýřená. Vyčnívá as polovinou nad úroveň jamky stopečné, která je značně hluboká, někdy mělká, nálevkovitě sbíhavá. Na širokém spodním obvodu plodu bývá jen tu a tam několika zjevnějšími žeběrky její okraj mírně zhrbolen. Z hloubi jamky vybíhá často několik zcela jemných a nenápadných paprsků rzi, mizejících obyčejně již na vnitřní stěně jamky.

Světle žlutozelená až bělavá slupka je úplně čistá, jemná, hladká, pevná a dosti lesklá, podobajíc se Tyrolskému rozmarýnovému bílému; na slunci bývá sytější až zlatově zažloutlá s nádechem rozptýlené, neveselé, jindy živější červení, žíhané někdy přerušovanými, tlumeně karmínovými proužky. Celý plod poset je bělavými, bledě

vroubenými prūdouchy, ve stopečné polovině značně řidšími, celkem nenápadnými. V barevném líčku najdeme i tmavší, rzivé lenticelly. Ležením nabývají plody jemné vůně.

Zažloutle bělavá dužnina je jemná, hebká, dosti šťavnatá, přisládlá, velmi chutná s kořenitou příchutí hořkých mandlí, která označena v katalogu zöschenského národního arboreta „zcela ojedinělou, neznámou u odrůd jiných“. Nehluboká čiška často tvoří jen nepatrnou mísku vysoko nad osou jadřince, jež je zpravidla dutá a zaujímá střední třetinu výšky plodu. Do ní ústí šterbinovitě pouzdra se stěnami mírně natrhannými, obsahující obyčejně po 2 dlouze špičatých a dobře vyspělých, světle hnědých jadérkách. (Viz obrazy.)

Zimní toto jablíčko sklízí se s pozdními odrůdami. Pozdější česání zabrání vadnutí. Uloženo v přiměřené místnosti, dozrává kol vánoc, vydrží bez úhony do konce února, načež počne vadnouti, ale nekazí se ani v červnu, kdy ovšem původní chut ztracena.

Výborné stolní jablko je v době zralosti opravdovou pochoutkou. Dá se i dobře zasílati, neboť menší otlačení nevyvolávají hniloby. Ve větším se dosud nikde nepěstuje, ale milovníci jemných jablek neopomenou přikázati ve svých zahradách plodné této odrůdě skromné místo, ať v podobě krsku či polokmenu.

O špatných vlastnostech nikdo se nezmiňuje.

Synonyma a literatura. Popisy podrobné dosud neuveřejněny. Kromě rukopisných záznamů Procheových jen p. Říha je popsal stručně v „České floře“ 1898 na str. 56; zmínku přinesly katalogy Späthovy a zöschenského arboreta, dále „Pomologische Monatshefte“ roč. 1902, str. 124 a „Ovocnické Rozhledy“ I. roč., str. 171. Nazýváno je též Česká koruna, Délices de Bohême, Leckerbissen von Böhmen a Böhmischer Leckerbissen. Vesměs velebena znamenitá chut.

V katastru jabloní Státního pomologického arboreta je označeno čís. 297.

